

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تور بافی

جلد اول

دوره‌ی متوسطه‌ی حرفه‌ای

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: شورای برنامه‌ریزی دوره‌ی متوسطه حرفه‌ای

نام کتاب: توربافی (جلد اول) - ۱۸۱/۱۵

مؤلفان: شیرین محمود آبادی، مینا اولیایی و سیاوش نصرتی

مدیر امور فنی و تولید: سید احمد حسینی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ: اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹،

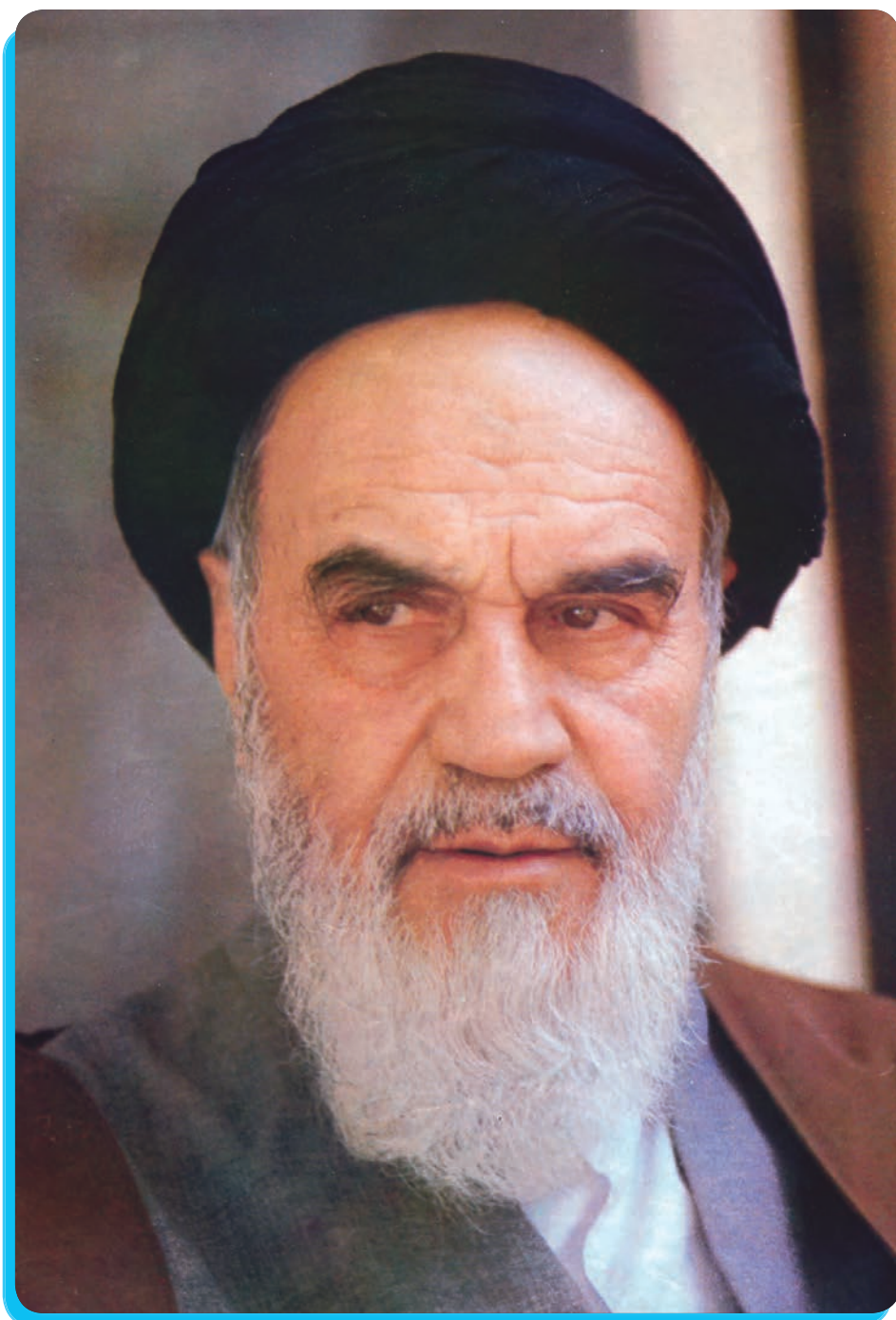
وبسایت www.chap.sch.ir

عکس: سیاوش نصرتی

صفحه آرا: صدیقه رضائی و زهره بهشتی شیرازی

ناشر: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

نوبت چاپ و تاریخ انتشار: دوم ۱۳۸۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶	سخنی با مربیان
۷	مقدمه
۸	توربافی
۱۰	آشنایی با وسایل کارگاه توربافی
۱۴	باز کردن کلاف
۱۷	پیر کردن دوک به صورت دستی
۱۹	ساخت حلقه‌های تزینی
۲۱	بافت اولین خانه تور
۲۴	بافت کنارها (دو نخ)
۲۶	بافت گره‌های تور (وسط کار)
۲۸	بررسی درستی گره‌ها و اصلاح گره‌های نادرست
۳۰	نقشه‌ی کار (الگو)
۳۲	نکات ایمنی کار
۳۳	پروژه‌ی بافت تور گل کوچک
۳۴	خودآزمایی

بسم ا... الرحمن الرحيم

طراحی سیستم‌های آموزشی، پرورشی و توانبخشی با توجه به رویکردهای نوین آموزشی به منظور تأمین نیازهای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه از اهداف و وظایف اصلی سازمان آموزش و پرورش استثنایی به شمار می‌رود.

طراحی «دوره‌ی متوسطه‌ی حرفه‌ای» یک بار دیگر ندای اجرای عدالت آموزشی را در جامعه اسلامی طنین افکن نموده و زمینه‌های مساعد را برای به فعلیت رساندن استعدادها و توانایی‌های دانش‌آموزان با نیازهای ویژه فراهم می‌سازد.

تأکید بر رویکرد حرفه‌آموزی در این نظام آموزشی نه تنها باعث توانمندتر شدن دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در فرایند تحصیل و یادگیری می‌گردد؛ بلکه از این طریق مدرسه به رسالت خویش که همان آماده کردن دانش‌آموزان برای زندگی مفید و پویا در جامعه است، دست می‌یابد.

خداوند را شاکر و سپاسگزاریم که این توفیق حاصل گردید که نسبت به برنامه ریزی درسی دوره‌ی متوسطه‌ی حرفه‌ای با رویکرد حرفه‌آموزی که با مقتضیات عمومی این دانش‌آموزان تناسب داشته و از انعطاف لازم برای انطباق با انواع تواناییها و آمادگیها برخوردار می‌باشد، اقدام نماییم.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی بر خود واجب می‌داند از زحمات تمامی عزیزانی که در این حرکت مهم نقش اساسی ایفا کردند، به ویژه کارشناسان و معلمان مدارس استثنایی و همچنین سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و مراکز وابسته، صمیمانه تشکر و قدردانی نماید.

امید است معلمان، کارشناسان و صاحب‌نظران آموزش و پرورش استثنایی با نظرات ارزشمند خود در ارتقاء کیفی برنامه‌های درسی ارائه شده، این سازمان را بیش از پیش یاری نمایند.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

سخنی با مریبان

صنایع دستی تبلور ذوق و هنر و اندیشه افراد انسانی بوده و بیانگر آداب و رسوم و اعتقادات مردم می باشد. کشور ایران به دلیل وسعت زیاد و شرایط اقلیمی متفاوت و نیز تمدن دیرینه دارای آثار مختلفی از صنایع دستی می باشد، و ترویج این فرهنگ از اهمّ وظایف هر ایرانی است و آموزش و پرورش در این زمینه رسالتی خاص دارد.

در این مجموعه به هنر توربافی پرداخته شده است که یادگیری آن علاوه برافزایش حس خود باوری دانش آموزان موجب استفاده بهینه از اوقات فراغت شده و آنها را در کسب استقلال مالی نیز یاری می‌رساند. در آموزش فعالیت‌های این مجموعه موارد زیر مورد توجه قرارگیرد.

آموزش فعالیت‌ها به روش تحلیل فعالیت ارائه شده است.

به منظور انطباق برنامه آموزشی با سطح توانایی و استعداد دانش‌آموزان می‌توانید گام‌ها را به اجزای کوچک‌تری تقسیم نمایید.

ساختار کتاب به گونه‌ای تدوین گردیده است که در پایان فعالیت‌ها یک وسیله کاربردی یا بخشی از آن ساخته می‌شود.

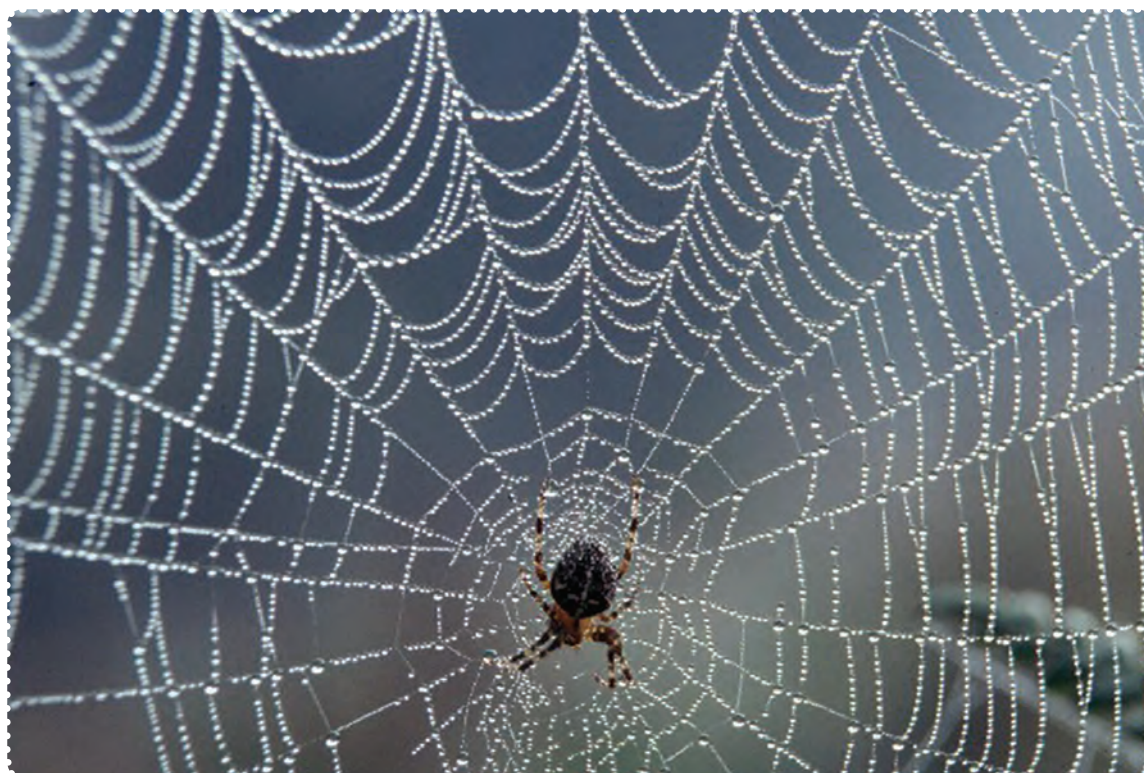
همکاران محترم می‌توانند قبل از انجام فعالیت‌ها، به منظور دست‌ورزی دانش‌آموزان، تمریناتی را برای آنان، پیش‌بینی و اجرا نمایند.

ارزشیابی این درس به صورت عملی می‌باشد.

سوالات کتبی ارائه شده در پایان کتاب به منظور تمرکز دانش‌آموزان بر مطالب آموزشی است و همزمان با آموزش هر درس سوال مربوط به آن مطرح می‌شود.

امید است با ارائه نقطه نظرات خود ما را در رفع کاستی‌های این کتاب یاری نمایید.

امروزه استفاده از صنایع دستی تور، نسبت به گذشته رواج بیشتری پیدا کرده است. به نظر می‌رسد انسان با مشاهده تار زیبای عنکبوت پی برده است که می‌تواند با الگو قرار دادن تارهای بافته شده وسیله‌های گوناگونی بسازد و در زندگی روزمره از آن به عنوان ابزاری برای امرار معاش استفاده کند. تاریخچه‌ی تور در ایران به وجود دریا در شمال و جنوب برمی‌گردد. مردم این مناطق با بافتن تور، وسیله‌ای برای شکار حیوانات و صید ماهی تولید می‌کردند. در کشاورزی از تور برای حمل علوفه و گاه استفاده می‌شود. همچنین از توربافی برای تولید تورهای ورزشی و کارهای تزئینی استفاده می‌شود.

تار زیبا و ظریف عنکبوت

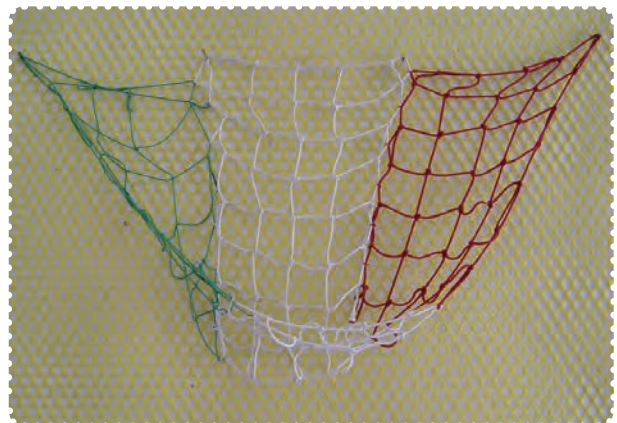
توربافی

به تصاویر زیر نگاه کنید.

شما چند نوع تور می‌شناسید؟

این تورها از چه بافته شده است؟

در فرهنگ لغت، تور به معنی پارچه سوراخ می‌باشد که از نخ و یا الیاف دیگر بافته می‌شود. این تور در مواردی مانند تولید پرده و پوشاک کاربرد دارد. نوع دیگری از تور که با نخ ضخیم و ریسمان بافته می‌شود، در تهیه ی تورهای ماهیگیری، تور صید پرندگان و کیسه‌های مخصوص حمل گاه به کار می‌رود.

امروزه از توربافی در بافت تور انواع ورزش‌ها، مثل فوتبال، گلبال و والیبال استفاده می‌شود.

دروازه فوتبال

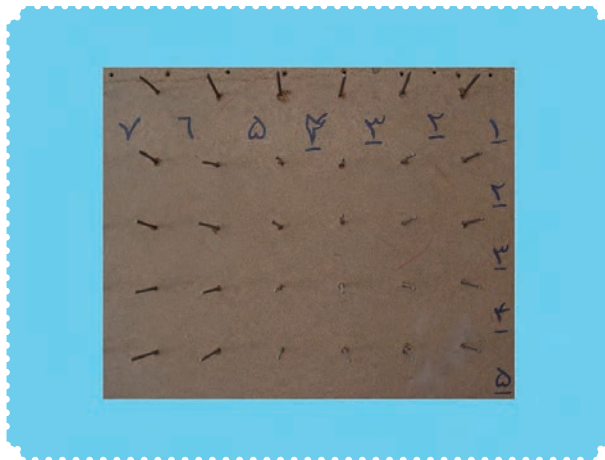
دروازه گلبال نابینایان

تحقیق کنید:

در چه استان‌هایی استفاده از تور ماهیگیری رواج بیشتری دارد؟

آشنایی با وسایل کارگاه توربافی

در کارگاه توربافی از وسایل و مواد زیر استفاده می شود.
۱- تخته‌ی کار: از جنس نئوپان می باشد که با میخ‌هایی با فاصله یکسان روی دیوار کارگاه نصب می شود.

۲- نخ: نخ توربافی بافت درشت دارد و در بازار به صورت کلاف عرضه می شود.

۳- دوک : قرقره بزرگی از جنس چوپ است که دور آن نخ پیچیده می شود.

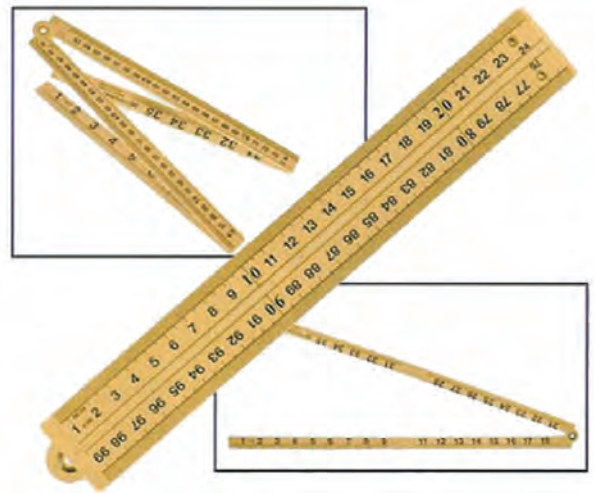
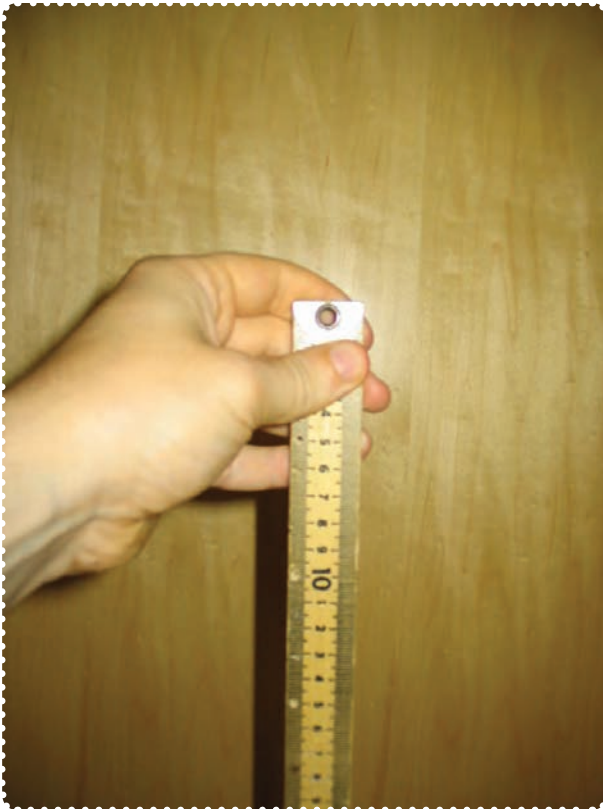
۴- فندک : از فندک برای سوزاندن و قطع و وصل کردن نخ توربافی استفاده می شود.

۵- قیچی : از قیچی برای بریدن نخ استفاده می شود.

۶- متر : برای اندازه گیری خانه های تختی کار و تور استفاده می شود.

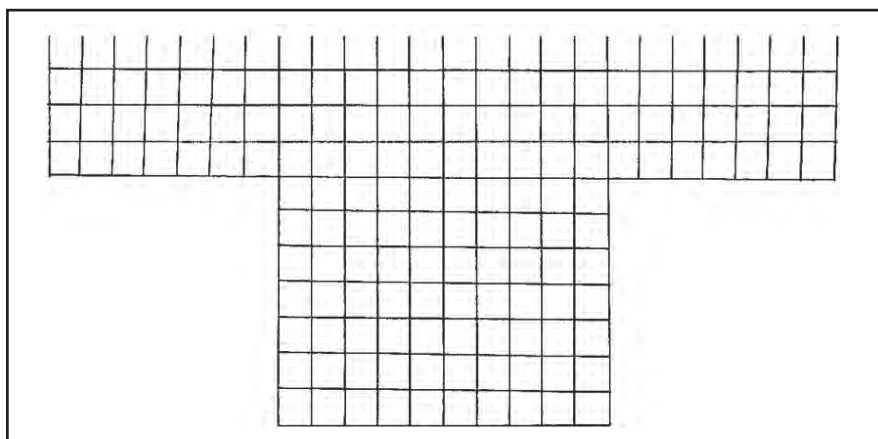

متر

۷- میخ: میخ با فاصله‌های معین بر روی تخته‌ی کار نصب می‌شود. سر میخ را صاف می‌کنند تا در موقع کار آسیبی به دست نرسد.

۸- نقشه‌ی کار: نقشه‌ی کار طرحی است که بر روی کاغذ رسم می‌شود و بر اساس آن تور بافته می‌شود.

الگوی تور دروازه کوچک فوتبال

فَعَالِيَّت شَمَارَه ١

باز کردن کلاف

مراحل انجام کار:

١- کلاف را در دست بگیرید و گره‌هایی را که دور کلاف بسته شده است، باز کنید.

٢- کلاف را روی میچ‌های دست نفر مقابل قرار دهید. و سر نخ را پیدا کنید.

۳- سر نخ را چند بار دور چهار انگشت دست خود بیچید. و سپس انگشتان خود را آزاد کنید و بقیه نخ را دور آن بیچید تا یک گلوله نخ درست کنید.

۴- با فندک ادامه نخ را بسوزانید و گلوله نخ را از کلاف جدا کنید.

۵- تمام کلاف را به همین ترتیب به صورت گلوله های نخ یک اندازه در بیاورید.

نکته:

در پایان کار همیشه سر نخ را دور حلقه های کلاف گره بزنید تا از پیچیده شدن نخ ها به هم جلوگیری شود.

نکته:

گلوله نخ به اندازه ای باشد که به راحتی در کف دستان قرار گیرد.

تمرین کنید:

به کمک همکلاسی خود از کلاف نخ، سه گلوله نخ یک اندازه

درست کنید.

فَعَالِيَّت شَمَارَه ۲

پَر کَرْدَن دُوک بَه صُورَت دَسْتِي

مِرَاحِل اَنجَام کَار:

۱- دُوک چُوبِي رَا بَر دَارِيَد و سَر نَخ رَا دُور اَن گَرَه بَزَنِيَد.

۲- يک سَمَت دُوک رَا دَر يک دَسْت بَغِيَرِيَد و بَا دَسْت دِيگَر نَخ رَا گَرَفْتَه و دُوک رَا بَچَر خَانِيَد.

۳- حرکت نخ را با انگشت روی دوک کنترل کنید.

۴- دوک را از راست به چپ و چپ به راست به صورت یک نواخت پر کنید.
۵- در پایان کار با استفاده از شعله آبی فندک نخ را قطع کنید.

تمرین کنید:

با گلوله‌های نخ دو عدد دوک را به طور یکنواخت پر کنید.

توجه کنید:

برای اینکه در موقع بافت تور، بتوانید سریع تر کار کنید دوک‌های بیش‌تری را پر کنید.

فَعَالِيَّت شَمَارَه ۳

ساخت حلقه‌های تزئینی

وسایل و مواد مورد نیاز:

قیچی، فندک، قطعات نخ یک اندازه

مراحل انجام کار:

۱- نخ‌های رنگارنگ را در اندازه‌های ۱۰

سانتی متری ببرید.

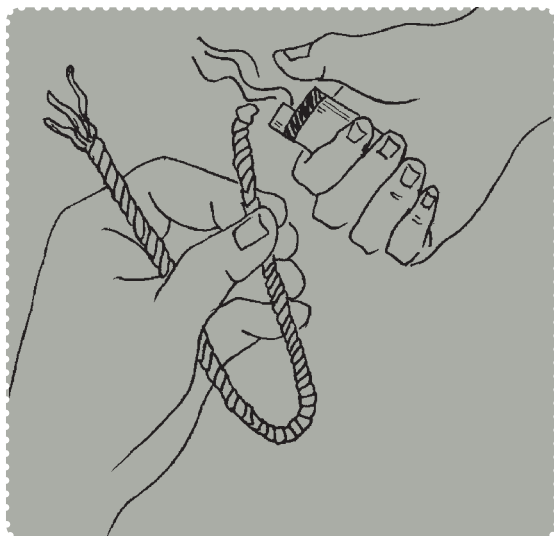

۲- یک قطعه نخ را بردارید یک سر آن را کمی

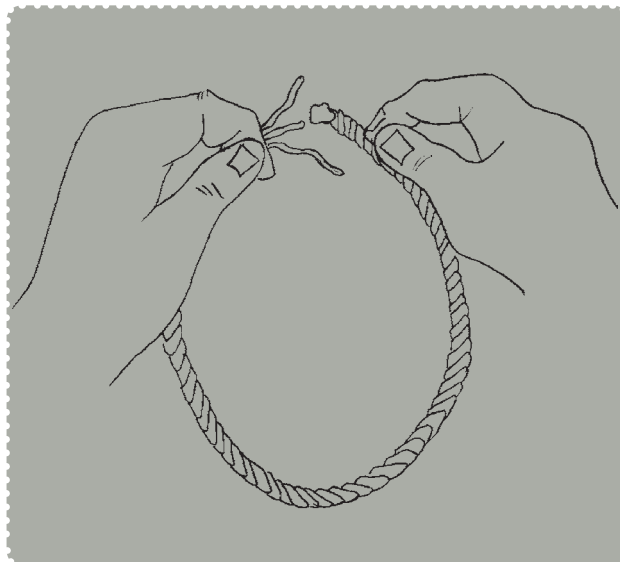
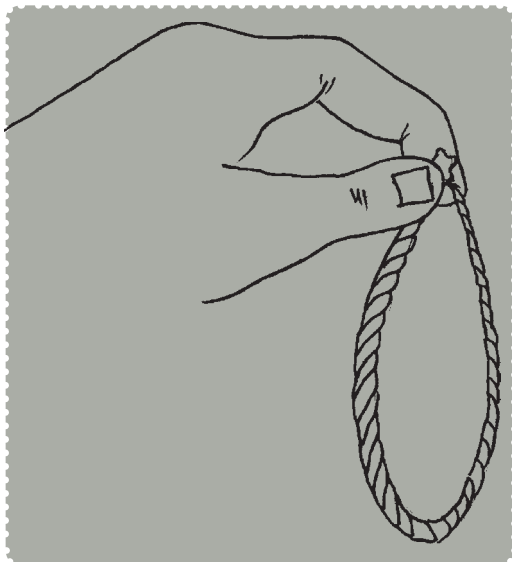
بشکافید.

سر دیگر نخ را با شعله فندک حرارت دهید تا

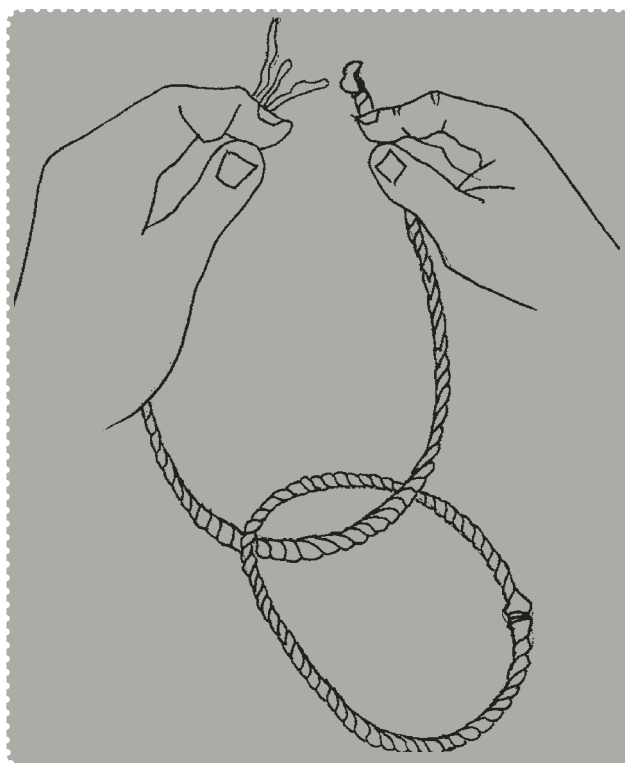
ذوب شود.

۳- قسمت ذوب شده را داخل قسمت شکافته شده قرار دهید. و با فشار دو انگشت آن‌ها را به هم وصل کنید تا یک حلقه درست شود.

۴- یک قطعه‌ی دیگر از نخ را از داخل حلقه عبور دهید و مطابق مراحل قبل عمل کنید.

۵- مراحل بالا را چند بار تکرار کنید تا حلقه‌های تزینی درست شود.

فَعَالِيَّت شَمَارَه ٤

بافت اولين خانه تور

مراحل انجام کار:

۱- دوک پراز نخ را بردارید.

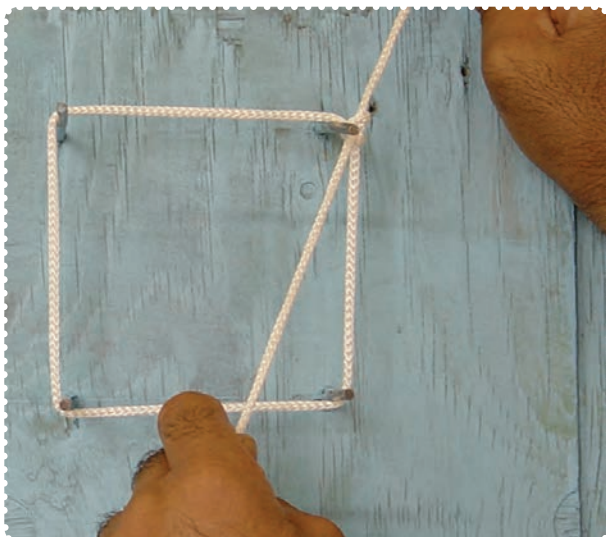
۲- نخ را دور چهار میخ سمت راست از بالای

تخته‌ی کار بیچید.

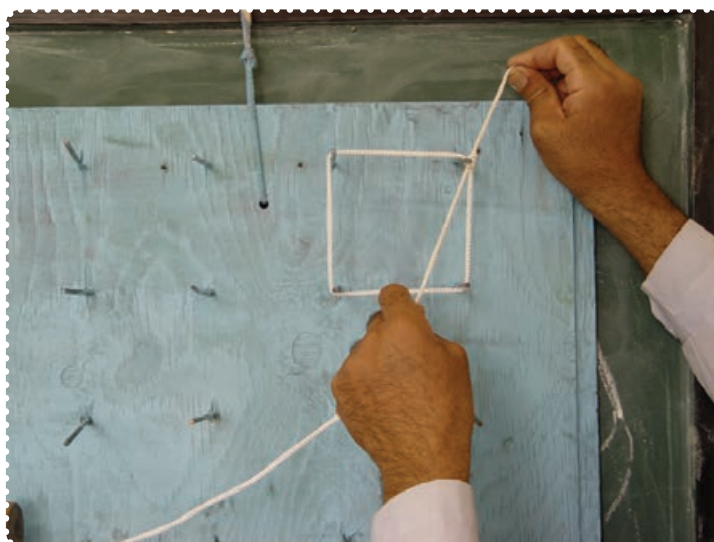

۳- روی اولین میخ تخته کار در سمت راست

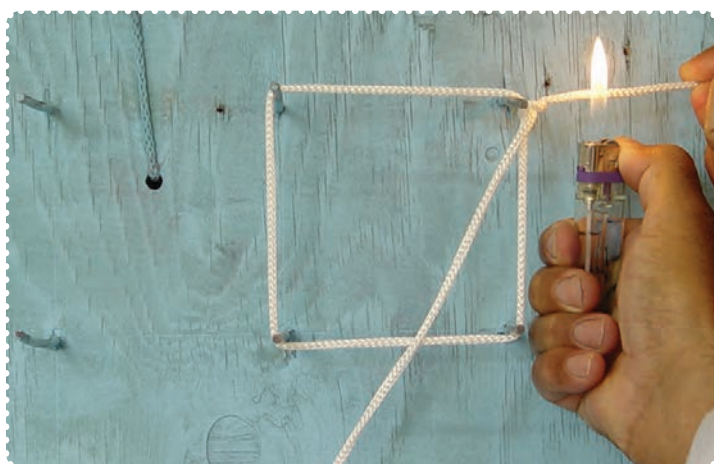
یک گره ساده بزنید.

۴- یک گره ساده دیگر روی گره قبلی بزنید تا کاملاً محکم شود.

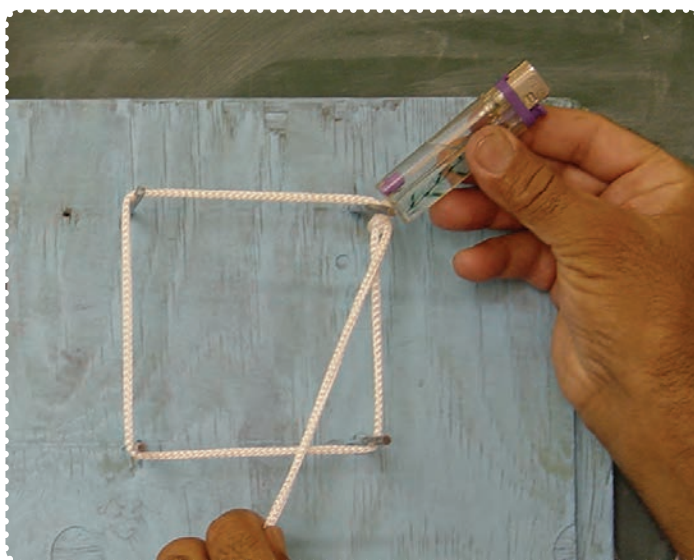

۵- نخ اضافی را که از گره آویزان است با فندک جدا کنید.

موقع کار با فندک با
دیگران شوخی نکنید.

۶- سر نخ جدا شده را کاملاً گرم کنید و با ته فندک به گره بچسبانید.

توجه کنید:

برای جلوگیری از سیاه شدن نخ از قسمت آبی شعله فندک استفاده کنید.

تمرین:

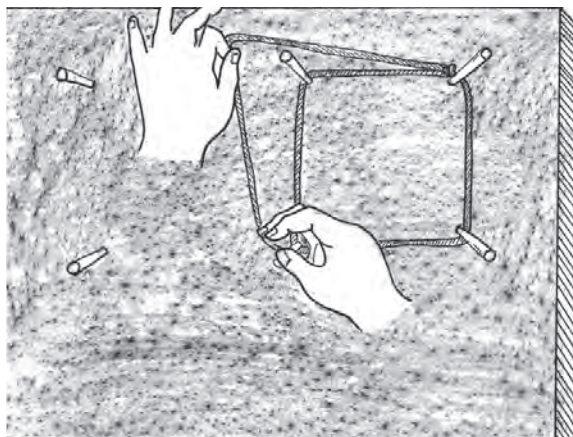
به کمک مرئی خود نخ را دور چهار میخ بپیچید و گره بزنید.

فَعَالِيَّت شَمَارَه ٥

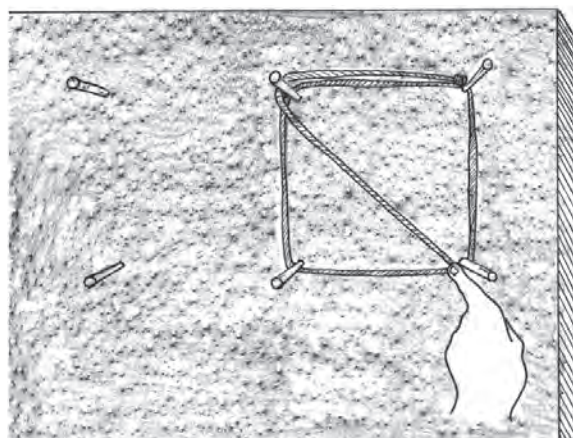
بافت کناره‌ها (دو نخ)

مراحل انجام کار:

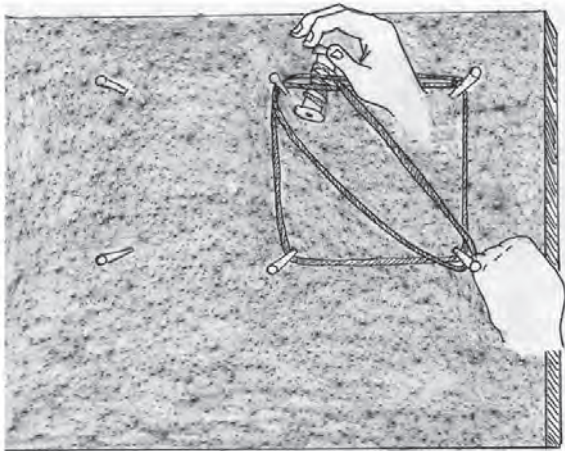
- ۱- بعد از بافت اولین خانه تور، نخ را از روی یکی از ضلع‌های این خانه (سمت راست یا بالا) دوباره از کنار نخ قبلی عبور دهید.

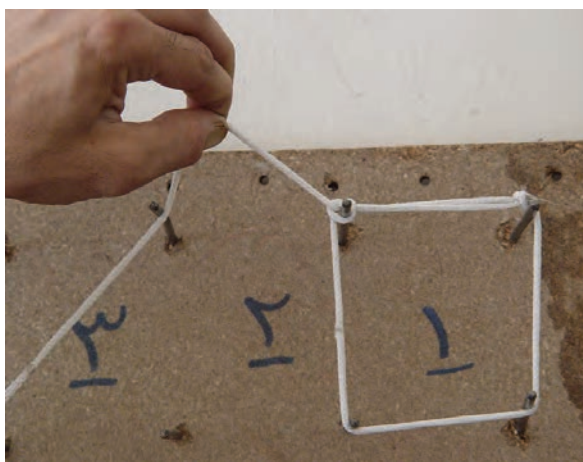
- ۲- نخ‌ی را که از روی میخ حرکت داده‌اید به صورت مثلث در بیاورید.

۳- دوک نخ را از پشت این دو نخ و از میان مثلث ساخته شده رد کنید.

۴- ادامه نخ را محکم بکشید تا گره کاملاً محکم شود.

توجه کنید:
در موقع بافت دقت کنید کناره‌های تور یکی در میان، دونخ باشد.

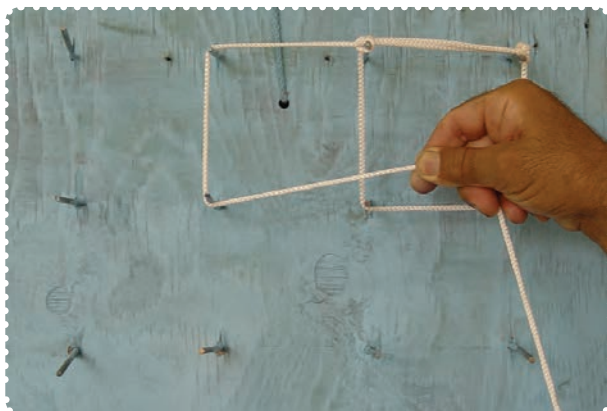
تمرین کنید:
با کمک مربی خود بافت گره را تکرار کنید.

فَعَالِيَّت شَمَارَه ٦

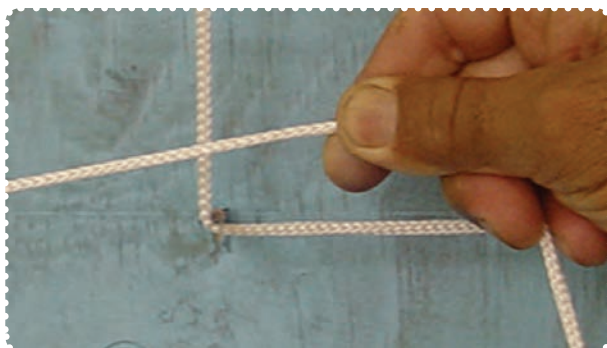
بافت گره های تور (وسط کار)

مراحل انجام کار:

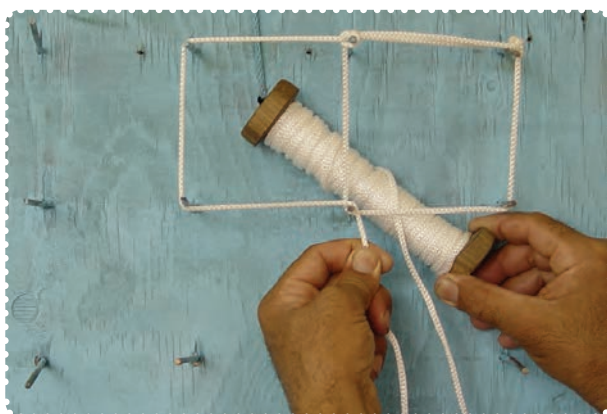
۱- بعد از محکم کردن گره، نخ را دور میخ های ردیف کناری ببچید.

۲- در صورتی که نخ میخ چهارم از زیر رد شده باشد مطابق تصویر نخ را از روی میخ رد کنید.

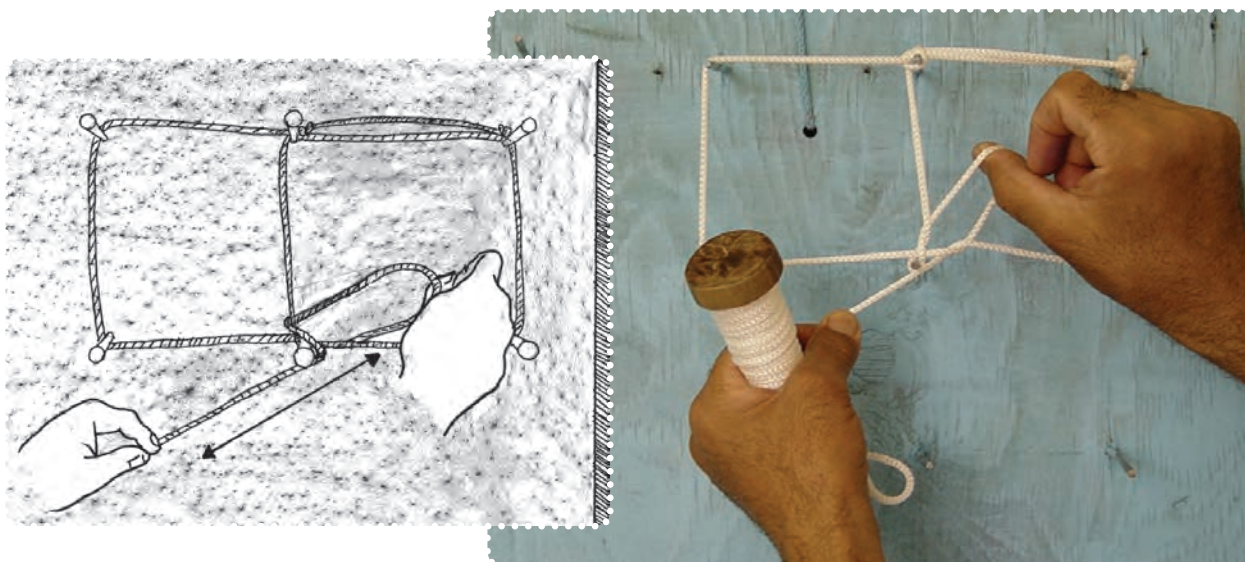
۳- دوک را از پشت نخ به صورت کج در خانه ای که در حال بافت است وارد کنید.

۴- با دست نصف گره تشکیل شده را باز کنید، دوک را از داخل آن رد کنید.

۵- بعد از اینکه دوک را از حلقه نخ (نصف گره) رد کردید نخ را کاملاً نکشید، یکی از دو نخ نصف گره را در انگشت سبابه بیاندازید، نخ را حرکت دهید، وقتی از محکم شدن نخ خانه مطمئن شدید انگشتان را از حلقه در بیاورید و ادامه نخ را محکم بکشید.

تمرین کنید:

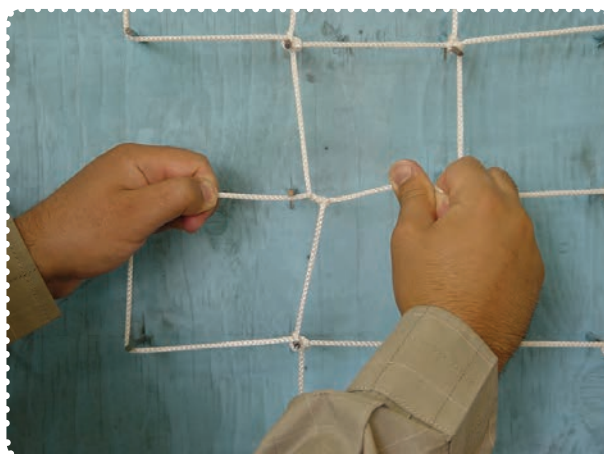
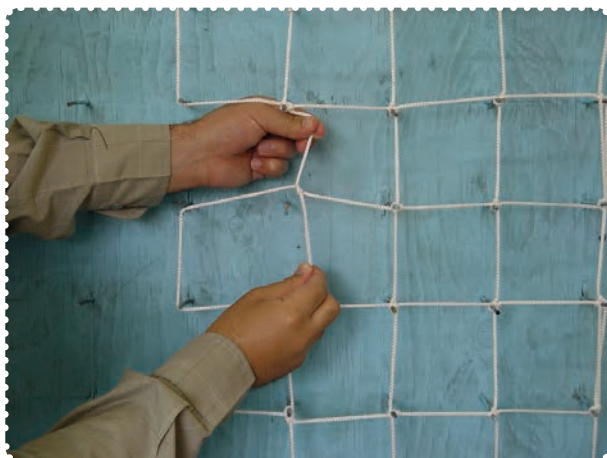
یک قطعه تور در ابعاد ۴۰×۶۰ سانتی متر ببافید.

فَعَالِيَت شَمَارَه ٧

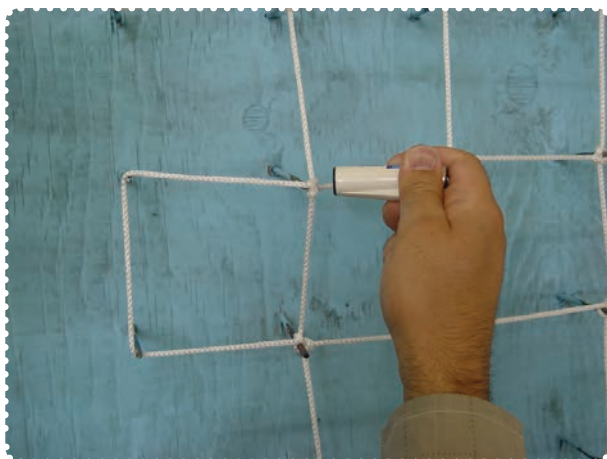
بَررِسی دَرِستی گَرِه‌ها وَا صِلَاح گَرِه‌های نادرست

مِراحِل اِنجَام کار:

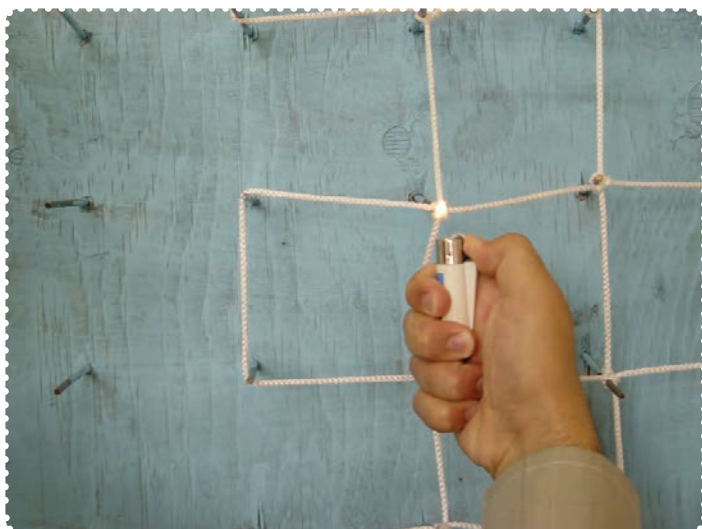
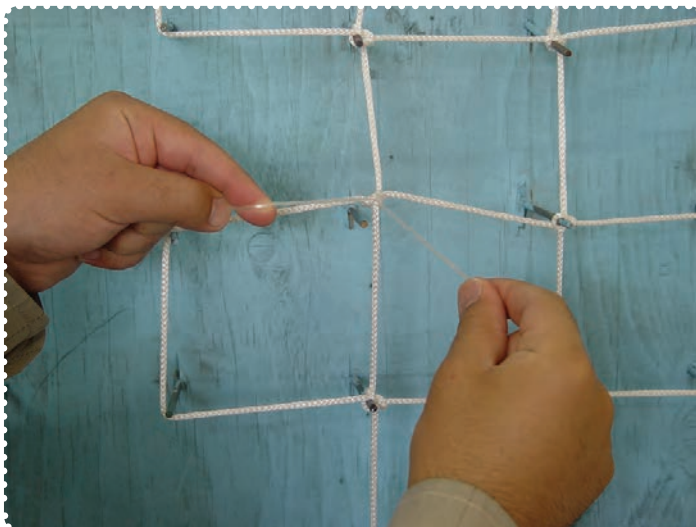
۱- گَرِه را از مِیخ بیرون بیاورید به طَرَف چپ و راست، بالا و پایین بکشید. در صورت ثابت ماندن گَرِه در جای خود، این گَرِه درست است.

۲- در صورت حرکت گَرِه، این گَرِه نادرست است. برای اصلاح آن به دو روش زیر عمل کنید.
الف - با استفاده از شعله آبی فندک، گَرِه متحرک را حرارت دهید تا نرم شود سپس با فشار ته فندک آن را ثابت کنید.

ب- با استفاده از نخ نازک شده دور گره ناقص گره‌های ریز بزنید و با فندک اضافه نخ‌های نازک را قطع کنید.

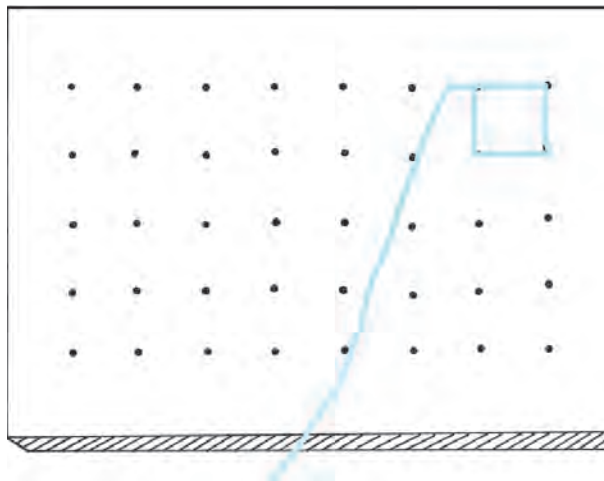

نقشه‌ی کار (الگو)

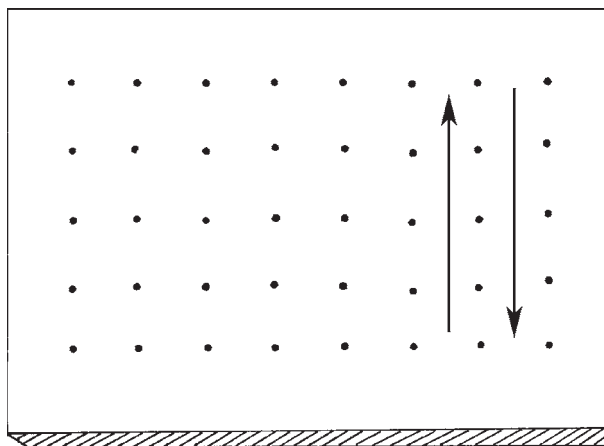
نقشه‌ی کار یا الگو، نقشه‌ای از تعداد خانه‌ها و ابعاد تور است که بر روی کاغذ ترسیم می‌شود و در بالای تخته کار نصب می‌گردد. بافنده در حین کار مرتب به نقشه نگاه می‌کند تا تور بافته شده مثل نقشه درست بافته شود.

مراحل استفاده از نقشه‌ی کار

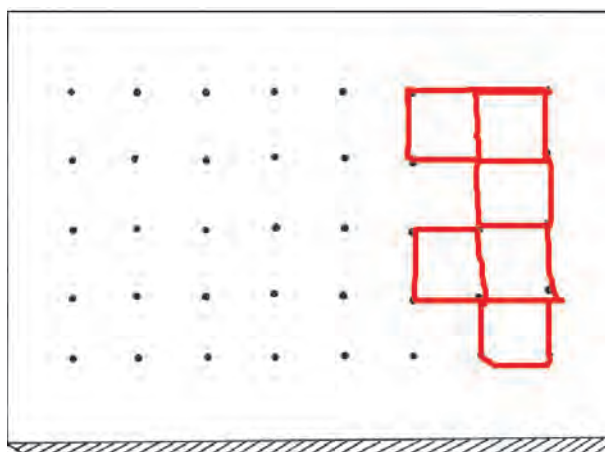
۱- در بافت تور بر اساس نقشه، یک خانه، یک خانه حرکت کنید.

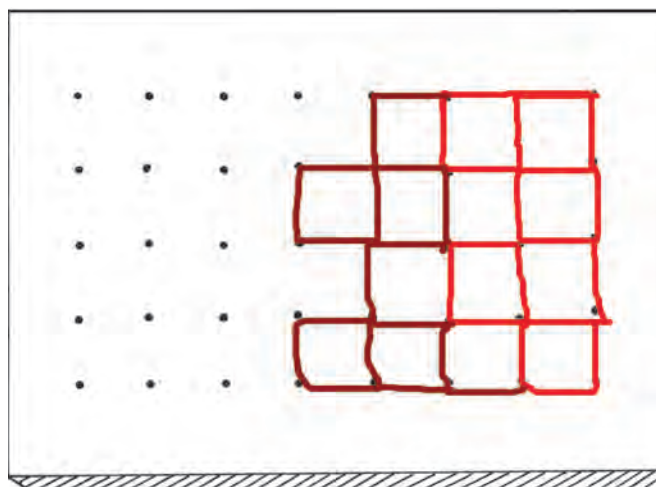
۲- در بافت خانه‌های تور را از بالا به پایین و در ردیف بعدی از پایین به بالا حرکت کنید.

۳- در موقع بافت، یک ردیف را کامل ببافید و ردیف کناری را یک در میان ببافید.

۴- ردیف یک در میان را موقع برگشت پر کنید و ردیف کناری را یک در میان ببافید.

نکته:

در حین کار به نقشه‌ای که در بالای تخته‌ی کار نصب شده است

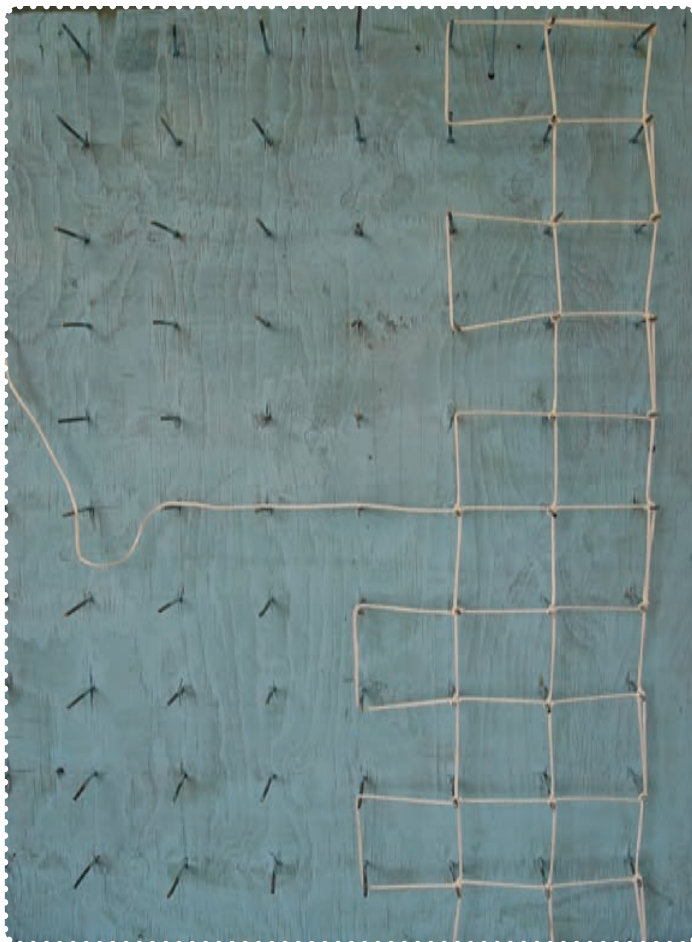
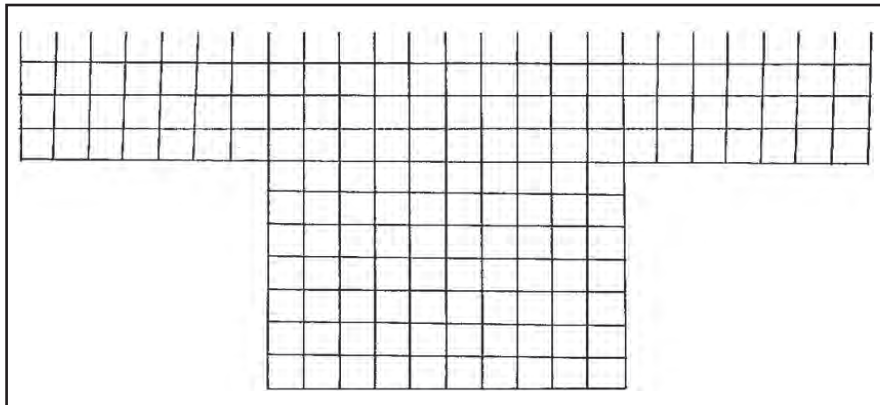
نگاه کنید.

نکات ایمنی کار

- ۱- در کارگاه توربافی برای باز کردن کلاف، درست کردن گلوله نخ و پر کردن دوک نزدیک میخها نایستید.
- ۲- با نظارت مربی خود از فندک استفاده کنید.
- ۳- مراقب باشید در موقع بافت، میخها دستتان را زخمی نکنند.
- ۴- پوشیدن لباس کار مناسب در کارگاه، باعث نظافت لباس شما خواهد شد.
- ۵- همیشه بعد از پایان کار وسایل را در جای خود قرار دهید.

پروژه: بافت تور گل کوچک

با راهنمایی مربی و با استفاده از نقشه‌ی کار، یک تور گل کوچک ببافید.

خود آزمایی

۱- چرا باید رنگ شعله فندک آبی باشد؟

الف- برای این که نخ بهتر بریده شود.

ب- برای اینکه نخ سیاه نشود.

ج- برای اینکه نخ آتش نگیرد.

۲- در کارگاه توربافی از فندک چه استفاده‌ای می‌شود؟

الف- فقط برای بریدن نخ

ب- فقط برای وصل کردن نخ

ج- وصل کردن و بریدن نخ

۳- تخته‌کار کارگاه توربافی معمولاً از جنس چیست؟

الف- آهن

ب- نئوپان

ج- پلاستیک

۴- اگر تعداد دوک‌های پر بیشتر باشد چه فایده‌ای دارد؟

الف- بافت قشنگ تر انجام می‌شود.

ب- بافت درست انجام می‌شود.

ج- بافت سریع تر انجام می‌شود.

۵- بافت تور بهتر است از کجای تخته شروع شود؟

الف- بالا سمت راست

ب- بالا سمت چپ

ج- پایین سمت راست

۶- در کدام قسمت تور می‌توانیم گره دوتایی بزنیم؟

الف- کناره‌ها

ب- وسط کار

ج- پایین کار

۷- چه گره‌ای سالم است؟

الف- گره‌ای که در جای خود حرکت کند.

ب- گره‌ای که در جای خود ثابت باشد.

ج- گره‌ای که در جای خود ثابت نباشد.

۸- برای اصلاح گره نادرست باید ....

الف- از نخ استفاده کنیم.

ب- از نخ نازک شده و فندک استفاده کنیم.

ج- از دوک استفاده کنیم.

۹- چرا باید نوک میخ‌های تخته‌ی کار را صاف نمود؟

الف- بافت بهتر شود.

ب- هنگام بافت دست بافنده زخم نشود و نخ به آن گیر نکند.

ج- میخ کوتاه شود، تا کار خوب انجام شود.

۱۰- جنس دوک از چیست؟

الف- چوب

ب- پلاستیک

ج- آهن